

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. I. De censuris in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

ficienti non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione, (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento) quia possessio stat pro libertate contrahendi, *Sanch. Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11. contra Laym. & Palaum.*

LIBER VII,

De Censuris Ecclesiasticis, & Irregularitatibus.

CAPUT I.

De Censuris in genere.

DUBIUM I.

Quid Censura Ecclesiastica?

RESP. Est pœna spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contumaci, per potentiam Ecclesiasticam auferatur usus quorundam bonorum spiritualium, *Laym. l. 1. c. 5. p. 1. c. 1. Unde resolves.*

I. Per censuram non privatur homo bonis mœrè internis, v. g. caractere, potestate ordinis: nec bonis propriis, ac privatis, v. g. fide, charitate, gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, sive actionibus, quæ habent spirituales aliquem effectum, vel commodum, ut sunt sacrificium, officium divinum, beneficium administratio & su-

& susceptio sacramentorum, indulgentia, publica
Ecclesie suffragia: quia hæc, & non illa subsunt
dispositioni Ecclesie Unde si interdum privetur
bono aliquo temporali, v.g. convictu humano
per excommunicationem, id tantum fit secun-
dario.

II. Exilium, carcer, servitus, privatio beneficii,
nisi adjunctam habeant suspensionem aliquam
spiritualium actionum, non sunt censuræ, quia
sunt pœnæ temporales,

III. Nec degradatio, vel depositio est censura,
quia etsi sit pœna spiritualis, non tamen medici-
nalis, sed perpetua, & ob peccatum præteritum,
etiam emendatum potest infligi.

IV. Nec cessatio à divinis: quia non imponi-
tur per modum medicinæ, ad tollendam contu-
maciam, sed ad propulsandam injuriam Eccle-
siae factam.

V. Nec irregularitas, sive sit ex defectu, quia
hæc non est pœnalis, sed tantum impedimen-
tum Canonicum, sive sit ex delicto, quia hæc non
irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed puni-
tivæ, & ex se perpetuæ. Unde nec tollitur per ab-
solutionem, sicut censura, sed per dispensatio-
nem. *Bon. d. 1. q. 1. p. 1.*

VI. Quando in Jubilæis, vel privilegiis, da-
tur potestas absolvendi à censuris, non com-
prehenditur irregularitas, nisi ex-
pressè addatur.

DUBIUM II.

Quotuplex Censura?

Resp. Dividitur 1. Essentialiter in Excommunicationem, Suspensionem, & Interdictum. 2. Accidentaliter in eam, quæ est à jure, & fertur per Canones, constitutiones, vel statuta Ecclesiastica, stabili ac permanent lege: & eam, quæ est ab homine, quæ scilicet fertur à iudice, vel Prælato, per modum mandati, vel sententiæ judicariæ. Estque vel particularis, circa factum aliquod particulare, aut certas personas; vel generalis, quæ nulla singularis facti aut personæ determinatione fertur. 3. In eam, quæ est sententiæ latæ, quam scilicet jus, aut Judex statuit ipso facto, (quo quis v.g. contra legem facit) sine alia sententiâ incurendam: & eam, quæ est ferendæ, quam jus, aut Judex non vult ipso facto incurri, sed per sententiâ infligi. Pro quibus dignoscendis, consideranda sunt verba, quibus censura fertur: quæ si includant alterius actionem, seu ministerium, significant censuram esse sententiæ ferendæ: latæ verò, si non includant. Si verò ambigua sint, teneri potest *regula 49. juris in 6.* quod in dubio circa pœnas, benignior interpretatio sit facienda. *Vnde resolves.*

e. I. Est censura latæ sententiæ. 1. Si verba sint præteriti, aut præsentis temporis, v.g. excommunicavimus, excommunicatus est vel fuit, excommunico, suspenduntur, interdicuntur, volumus aut jubemus esse excommunicatum, suspensionem

spensum, &c. 2. Si addatur patricula, *ipso jure*, *ipso facto*, vel, *sine alia sententia*. 3. Si verba sint imperativi modi, v. g. incidat in excommunicationem. maneat interdictus, &c. Ratio, quia hæc omnia nullius actionem interponunt.

II. Sententiæ ferendæ est saltem ut plurimum. 1. Si verba sint futuri temporis, v. g. excommunicabitur, suspendetur. 2. Si dicatur, excommunicetur, suspendatur, volumus excommunicari. 3. Si verba sint minatoria, v. g. sub pœna excommunicationis, sub interminatione anathematis, &c. nisi tamen ex adjunctis aliud colligatur.

DUBIUM III.

Qui possint ferre censuram, & in quos?

Resp. I. Censuram ferre potest omnis, ac solus superior Ecclesiasticus habens in foro externo, seu contentioso jurisdictionem, sive ordinariam sive delegatam.

Porro ordinariam, quæ est ratione officii, vel alterius juris, potestque delegari Clerico, Clericali privilegio gaudenti (ut *Bon. d. 1. q. 1. p. 2. Laym. l. 1. c. 5. p. 1. ca. 3. num. 1. ex C. Cum Ecclesiis. S. Thom. &c.* docent) habet. 1. Papa respectu totius Ecclesiæ. 2. Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, eorumque Vicarii Generales. 3. Generales Provinciales, & Superiores locales religionum respectu suorum subditorum. 4. Congregationes religionum, Concilia provincialia Episcoporum

Ll 2

porum

porum. Capitula provincialia quorundam religiosorum, & denique. 5. Quidam alii ex concessione, ut multi Archidiaconi, Archipresbyteri, & Decani.

Delegatam habent, quibus ea committitur ab ordinariam habente: cujus morte expirat: nec delegatus potest alteri delegare, nisi habeat specialem hujus commissionem, ut si sit delegatus Papæ. *Vnde resolves.*

I. Non possunt potestate ordinaria ferre censuram, 1. Parochi. 2. Laici: quia non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiasticæ; uti & religiosi professi non habentes primam tonsuram. 3. Eeminæ, licet sint Priorissæ, vel Abbatissæ: quia non sunt capaces jurisdictionis seu potestatis clavium. Quando verò in jure dicuntur posse subiectos sibi Clericos suspendere ab officio, vel beneficio, suspensio non accipitur propriè pro censura, cuius violator irregularitatē incurrit, sed latè & impropriè, pro præcepto, quo Abbatissa Clerico sibi quodammodo subiecto prohibet celebrationem, donec satisfecerit, subtrahens ei reditus interea. *v. Bon. l. e. Laym l. 1. t. 5. p. 1. c. 3. n. 3.*

Resp. II. In omnes, & solos subditos alicui superiori Ecclesiastico, potest ferri censura; quia subiectio & jurisdictio sunt correlativa. *Laym. l. 1. c. 3. Vnde resolves.*

I. Non baptizati non incurrunt censuras, licet sint catechumeni: nec mortui: quia non subditi sunt jurisdictioni Ecclesiæ. Nec refert, quod quandoque mortui dicantur excommunicari: non enim de novo ligantur, sed excommunicatio

prior t
cum i
Simili
ne, qu
illis p
II
bi con
rum g
non s
III
loco c
gem s
perior
tos, v
tentia
IV
affici
ti Ec
V. S
quia r
C
Re
ra pr
maci
alien
tame
priur
I.

prior tantum declaratur, ac vivis prohibetur, nec cum iis agant, orando pro illis, sepeliendo, &c. Similiter dicuntur absolvi ab excommunicatione, quando sepultura & orationes publicæ pro illis permittuntur. *Laym. l. c.*

II. Advenæ & peregrini brevi tempore alicubi commorantes, non ligantur censuris locorum generali sententia aut statuto decretis: quia non sunt subditi. *Laym. l. c. n. 5.*

III. Etsi subditi extra suam dioccesin, (vel in loco diocesis exempto) delinquentes contra legem sui Episcopi, non incurrant censuram; superior tamen saltem regularis, potest suos subditos, ubicunque existant, per particularem sententiam censuris innodare. *v. Laym. l. c.*

IV. Hæretici, Apostatæ, & Schismatici, possunt affici censuris: quia per baptismum sunt subditi Ecclesiæ. *v. Laym. l. c.*

V. Solus Papa non potest incurrere censuram, quia nulli est subiectus. *Bon. l. c.*

DUBIUM IV.

Ob quam causam possit ferri censura?

Resp. Ob solum peccatum externum, censuræ proportionatum, & conjunctum cum contumacia. Et quidem in interdicto locali potest esse alienum, v. g. Prælati, vel communitatis, (non tamen hominis privati) alias requiritur proprium. *Bon. p. 3.* Unde resolves.

I. Non possunt censurari infantes, vel amentes,

res, quia non peccant. *Bon. d. 1. q. 1. p. 4. Laym. s. 4. n. 3. ex S. Thom. Suar. &c.*

II. Etsi ob peccatum veniale interdum fieri possit levis suspensio, vel leve interdictum, excommunicatio tamen major, suspensio gravis & interdictum, personale speciale, (quicquid sit de generali) non potest ferri, nisi ob culpam mortalem, quia alioqui pœna non esset proportionata culpæ. Imò cum sint pœnæ medicinales, non debent infligi pro quovis mortali, sed quibusdam tantum, ne censuræ contemnantur, ut monet *Trid.*

III. Actus peccati, ob quem censura fertur, debet esse mortalis, non tantum quoad actum internum, sed etiam quoad substantiam operis externi. Hinc non excommunicatur leviter percussiens Clericum, etsi intentionem mortalem habuisset, uti nec, qui interius tantum est lapsus in hæresin, quam exterius non significavit: quia Ecclesia tantum iudicat de externis. *Benac. l. c.*

IV. Actus peccati in suo genere debet esse perfectus, & consummatus, nisi expressè aliud foverent verba legis: quia pœnæ & odia sunt restringenda. Hinc excommunicationem homicidæ non incurrit: favens, mandans, consulens, iuvans, nec vulnerans lethaliter, nisi mors sequatur. Item quando excommunicatur mandans, consulens, &c. vel ferens suffragium pro indigno, subintellige efficaciter, seu effectu secuto: quia sine eo mandatum, consilium & suffragium, non est completum, & perfectum in genere homici-

di, furti
tant, ut
cipaliter
verò acc
esse ex
ctus, no
praxi ef

V. Q
fat etia
impote
tiæ & d
ea sit fa
Clericu
teque n
tamen p
tione p
max.

Dixi
& crassa
modus
qui præ
verba, u
dè) tali
mere,
dolum

matr. t
VI. N
natural
tur præ
violetu
teritum
si aliq

di, furti, &c. Alii tamen attendendum esse putant, utrum in mandantes, consulentes, &c. principaliter, & per se feratur excommunicatio, an verò accessoriè tantum: & dicunt priore casu esse excommunicatos, etsi non sequatur effectus, non item in posteriore. Quæ sententia in praxi est tutior, *Bon. l. c.*

V. Quicquid excusat à peccato mortali, excusat etiam à gravi censura, v. g. materiæ parvitas, impotentia legem implendi, defectus advertentiæ & deliberationis, ignorantia invincibilis, si ve ea sit facti, ut v. g. si nescias, quem percutis esse Clericum; si ve juris, ut si scias esse Clericum, teque mortaliter peccare percutiendo, nescias tamen percussione illam sub excommunicatione prohibitam esse. Ratio, quia non es contumax.

Dixi, *invincibilis*: quia ignorantia culpabilis & crassa non excusat, nisi addatur in lege certus modus, v. g. qui hoc fecerit scienter, consultò, qui præsumpserit ausu temerario violare, (quæ verba, utpote in re odiosa, accipienda sunt strictè) talis autem non potest dici temerariè præsumere, nisi ignorantia esset affectata, formalem dolum includens. *Escob. t. 4. c. 6. n. 37. Sanch. de matr. t. 3. l. 9. d. 32. n. 31.*

VI. Non incurritur censura ob peccatum soli naturali, vel divino juri repugnans, sed requiritur præceptum Ecclesiæ, quod contumaciter violetur. Item, nec ob peccatum merè præteritum potest censura infligi ab homine, nisi aliquo modo pendeat in futurum, ratione

scandali, vel restitutionis non factæ, vel perseverantia in peccato post monitionem, quia abest contumacia. Nec refert, quod quis ob peccatum præteritum, vel etiam sine peccato. (modo iusta causa subsit) possit ad tempus arceri ab aliorum consortio, a'tari, communione, &c. ut subinde fit in religionibus, & in jure etiam vocatur excommunicatio, vel suspensio, sed latè, quia non est censura proprie dicta, cujus violatio inducat irregularitatem sed simplex tantum pœna. *Ill. l. 1. c. 6. n. 186.*

VII. Non incurrit censuram, qui legem transgreditur ex gravi metu, licet quandoque non excusetur à gravi culpa, quia non censetur contumax, *Lay. l. 1. r. 5. p. 1. ca. 5. n. 9. Bon. d. 1. q. 2. p. 3. n. 2 ex Suar. Con. &c.*

VIII. Censura invalida est ex triplici capite.

Primo ob defectum ferentis, si scilicet careat jurisdictione, vel eam habeat impeditam per censuram, vel suspensam per legitimam appellationem, de qua *v. Lay.*

Secundo, si substantialis ordo iudicii prætereatur, ut si reus non citetur, nec moneatur sub comminatione censuræ. Ratio, quia non est contumax, qui ante non fuit monitus de præcepto & pœna annexa. Quod tamen intellige de censura ab homine lata, per sententiam particularem: quia, quæ fertur à jure, vel per sententiam generalem, vel etiam specialem, respectu tamen actus futuri, non eget alia monitione, cum lex aut sententia seipsa satis moneat. Idem est de sententia non illativa censuræ, sed declaratoria tantum: quia

quia a
censura
commu
sura si
nonica
do ex j
v.g. mo
scripto
tur. 4. l
mensur
tur à di
Ter
deficer
nec sec
fiat. 2. S
tamen
non co
3. Si à p
probet
ptam h
parte r
non lig
terno f
p. 1. c. 6.

Re
larem
tam t

quia absque alia monitione declarari potest censura incurfa, quando crimen, cui est annexa, commissum esse evidenter constat. Porro ut censura sit licita, requiritur 1. ut dicta monitio sit Canonica, id est, trina, iuxta Canones: etsi aliquando ex iusta causa sufficiat una tribus æquivalens, v.g. moneo te semel pro tribus vicibus. 2. Ut ex scripto recitetur. 3. Ut causa censuræ exprimat. 4. Ut reo petenti exemplum scripturæ, intra mensem tradatur: alioqui Judex ipse suspenditur à divinis officiis, *Fill. t. 11. c. 4.*

Tertio, ob defectum justæ causæ. Hæc autem deficere potest tripliciter. 1. Si nec à parte rei, nec secundum allegationes fori externi, subsistat. 2. Si à parte rei crimen subsistat quidem, non tamen in ordine ad iudicium: quia reus de eo non confitetur, nec legitime de eo convincitur. 3. Si à parte rei non subsistat crimen, etsi iudicè probetur, ideoque titulum seu causam præsumptam habeat Judex. In quo casu etsi sententia à parte rei sit injusta, ideoque probabilius censura non liget in foro conscientiæ; in foro tamen externo servari debet, propter scandalum. *v. Laym. p. 1. c. 6.*

DUBIUM V.

Qui possint absolvere à censuris?

Resp. I A censura lata per sententiam particularem, ordinariè is tantum potest absolvere, qui eam tulit, vel ejus superior, vel successor, vel

Ll s

dele-

delegatus. Ab ea quæ lata est à jure communi, vel ab homine per sententiam generalē, si non sit reservata, potest absolvere quisvis, qui censuratum potest absolvere à mortalibus: si verò sit reservata, ordinariè, & per se, potest tantum relaxari ab auctore legis, vel ejus successore, vel delegato.

Dixi I. *Ordinariè*: quia in articulo mortis quisvis Sacerdos absolvere potest à quavis censura.

Dixi II. *Per se*: quia per accidens, & ex privilegio, possunt etiam alii. *Lay. l. 2. t. 5. p. 1. ca. 7.*

Resp. II. Episcopi, secundum *Tri. l. sess. 4. ca. 6.* possunt I. absolvere in foro conscientiæ, per se, vel Vicarium ab omnibus censuris occultis, etiam in Bulla Cœnæ Papæ reservatis, excepta hæresi, à qua per se ipsos tantum absolvere possunt, (quantum est ex vi hujus decreti,) Dicitur autem censura occulta, quæ contracta est ob delictum non publicum, nec ad forum contentiosum deductum; aut si deductum fuit, à quo reus ob defectum probationis fuit absolutus. *Bon. d. 1. q. 3. p. 1. n. 15. & p. 2. n. 1. ex declar. Card. &c. 2.* Possunt etiam sæpè absolvere à censura Papæ reservata, propter impedimentum ejus qui incurrit, vel quando propter senium, morbum, sexum, pauperiem, Pontifex non potest adiri. *Bon. l. c. ex Navar. Sanch. Avila. Con. &c.*

Resp. III. Multi religiosi, præsertim Mendicantes, possunt ex suis privilegiis, (in foro tamen interno tantum) à variis censuris absolvere. *v. Dia. p. 9. t. 4. R. 63.* Quare à superioribus suis illa privilegia petant, cum ad confessiones audien-

das

das exponentur, & circa ea sequentes regulas sequantur.

Prima. Qui habet potestatem absolvendi à censuris reservatis Episcopo, non potest vi illius absolvere à reservatis Papæ.

Secunda. Qui habet potestatem absolvendi à reservatis Papæ, non censetur posse absolvere à censuris Bullæ Cœnæ: eò quòd hæ censeantur majores, nec comprehendi in concessione generali. *Dia. p. 5. t. 12. R. 34. ex Suar. &c. contra Bossium.*

Tertia. Qui habet potestatem absolvendi à censuris Bullæ Cœnæ, habet etiam à quibusvis Papalibus & Episcopalibus à jure latis, etsi aliqui negent de excommunicatione contracta propter hæresin, de qua alii probabilius affirmant, præsertim pro regionibus Septentrionalibus; pro quibus alioqui concessio magnam partem esset inutilis.

Quarta. Possunt Regulares per sua privilegia, sicut ab aliis censuris Papæ reservatis, ita etiam absolvere duello certantes (idem dic de similibus casibus) post constitutionem *Clementis VIII.* sicuti poterant ante eam, præterquam in Italia extra urbem: idque ex declaratione ipsiusmet *Clementis* apud *Comitolum l. 6. mor. Regin. l. 2. r. n. 83. Fall. tom. 1. t. 15. ca. 5. Lay l. 3. t. 3. p. 3. c. 5.*

Resp. IV. Ampla etiam solet dari potestas à censuris absolvendi in Jubilæis: in quib⁹ diligenter considerandum, quid, quantum, & quomodo concedatur. Si enim detur potestas absolvendi à casibus reservatis Papæ, etiam conceditur

potestas absolvendi à censuris Papæ reservatis : quia is non solet reservare casus, nisi ratione censuræ adjunctæ. Porro absolutio data consueti bona fide in Jubilæo, cum intentione lucrandi illud, etsi postea vel sua negligentia, vel propter aliud impedimentum non lucretur, est valida, tollitque censuram. Secus si ab initio indulgentias lucrari noluerit : eo enim casu probabilis est absolutionem non valere, & tam peccata reservata, quam censuram de novo debere tolli ab eo, qui potest extra Jubilæum.

DUBIUM VI

Quomodo danda sit absolutio à censura?

Resp. Id statuendum esse ex natura tum censuræ, tum cujusvis absolutionis. Ex qua circa absolvendi modum *resolves*.

I. Ex natura rei non requiruntur certa verba, sed sufficiunt ea signa, quibus aperte significetur absolutio impendi. In foro tamen externo communiter servanda est forma cujusque Episcopatus. In foro autem conscientie hæc fere est in usu : *Ego te absolvo à vinculo, v. g. excommunicationis, suspensionis &c. quam incurristi propter N. N. (talem causam) & si sit excommunicatus) restituo te Sacramento Ecclesie, & communioni fidelium, aut (si sit suspensus) executioni iurum ordinum vel officiorum, vel beneficiorum, in nomine Patris &c.* In publica autem ac solemnè absolutione præmittitur Psalmus *Miserere*, & ad

singulos versus pœnitentis humeri denudati leviter percutiuntur (nisi ex justa causa talis cœremonia videatur omittenda, præsertim in fœminis) tam adjectis precibus absolvitur & in Ecclesiam introducitur. Idem modus ferè servatur in absolute mortuorum, nisi quod sepulchrum virgâ percutiatur. v. *Rituale Romanum*.

II. Absolvi à censura potest absens, imò & invitus, etsi hoc communiter non liceat, ne censura contemnatur. Ratio, quia sicut pœna in absentem & invitum potest statui, sic & auferri. *Turr. Dian. p. 5. t. 9. Resolut. 10.*

III. Is, qui pluribus censuris est astrictus, potest absolvi ab una, relictis aliis: quia inter eas non est necessaria connexio. Unde si dicatur, *absolvo te ab omni vinculo, &c.* valet pro omnibus; ideoque si sic absolutus in Jubilæo forte omisisset invincibiliter peccatū habens annexam censuram, id est, excommunicationem, posset is postea ab eo peccato per quemvis approbatum absolvi, cum non sit amplius reservatum, eò quod censura; ratione cujus tantum erat reservatum, sit sublata.

IV. Absolutio, vi aut metu gravi, injustè incusso extorta, non valet; imò novam excommunicationem incurrit, qui metum incutit.

V. Absolutio data ab ordinario, non præstita satisfactione, etsi sit illicita, valida tamen est; imò etiam data à delegato, modo non delegetur cum conditione satisfactionis: quæ si impossibilis sit, sufficit præstare cautionem, aut juramentum de satisfaciendo cum poterit.

VI. Dari potest absolutio sub conditione de futuro contingenti ; cum sit actus jurisdictionis externæ, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi: si enim reus absolutionem meretur, non debet apponi conditio, si non meretur, non debet absolvi.

VII. Potest etiam dari absolutio ad reincidentiam, id est, pro certo actu & tempore, quo transacto reincidat : item sub certo onere, quo non impleto, censura reviviscat.

VIII. Probabilius est, eum qui habet potestatem absolvendi in foro conscientie à censura, posse id facere etiam extra confessionem, ut contra Navar. Suar. & alios docet Sanch. l. 8. de matr. d. 16. Con. Dian. &c.

CAPUT II.

De Excommunicatione.

DUBIUM I.

Quid sit, & quotuplex?

R Esp. Excommunicatio est censura, per quam quis privatur communiōne Ecclesiæ. Estque duplex: Minor, quæ tantum privat usu passivo, seu receptione Sacramentorum, & Major, quæ etiam dicitur Anathema, ac in jure ferè semper nomine excommunicationis intelligitur, privatque omni communiōne Ecclesiastica, secundum dicenda. Per hanc Majorem excommunicatus, rursus est duplex: Toleratus, quem fi-

deles